Autor Guste Santini
Četvrtak, 18 Kolovoz 2011 16:20

Njemačka kancelarka Angela Merkel i francuski predsjednik Nicolas Sarkozy najavili su uvođenje poreza na financijske transakcije. Reakcija nije izostala. Financijska tržišta su negativno reagirala ali su mnogi analitičari s razumjevanjem prihvatili najvaljenu mjeru. Kada je riječ o porezima tada se, nošeni raznim interesima, sukobljene strane, pozivajući se na poreznu teoriju i praksu, sučeljavaju primjerenom i manje primjerenom argumentacijom. Ni ovaj put nije drugačije. S jedne strane, eurozoni nedostaje poreznih prihoda, ali, s druge strane, uvođenje poreza povećava troškove kako zbog novih nameta poreznim obveznicima tako i zbog mrtvog tereta oporezivanja.

U prošlom je stoljeću više puta pokušano, iako neuspješno, uvesti doprinose odnosno poreze kako bi se dinamizrao razvoj manje razvijenih zemalja. Krajem šezdesetih godina prošlog stolješa donesena je Rezolucija UN-a po kojoj su se zemlje obvezale da će izdvajati 1% BDP-a kako bi manje razvijene zemlje izašle iz začaranog kruga nerazvijenosti. Imajući u vidu nedovoljno nacionalnu štednju, smatralo se, da bi pomoć razvijenih bila dobro rješenje kako za nerazvijene tako i za razvijene zemlje. Projekt je napušten nakon nekoliko neuspješnih godina. Osim skadinavskih zemalja mnoge su se jednostavno oglušile o odredbe spomenute Rezolucije.

Veliki keynesijanac, nobelovac James Tobin predlagao je uvođenje posebnog poreza na financijske transakcije s istim ciljem – dinamiziranje razvoja manje razvijenih zemalja. Ni njegova inicijativa nije imala uspjeha.

Prijedlog koji imamo danas na stolu posljedica je turbulentnog stanja u eurozoni čije rješenje zahtjeva velika financijska sredstva. Smatra se da eurozona kao veliko tržište ima snage da nametne financijskim institucijama posebni porez na financijske transakcije. Kao što je uvijek u životu jedni su dobitnici a drugi gubitnici. Međutim, dobici i gubici se ne izjednačuju. Gubici su, kada je riječ o porezima, uvijek veći. Tu je „kvaka 22“. Osim toga pored izravnih učinaka postoje i mnogobrojni neizravni učinci. Sve u svemu pitanje je, na koje neznam odgovor, koji bi rezultat iznjedrila cost-benefit analiza. Ono što mogu reći nisam optimist.

Manje razvijene zemlje eurozone ukoliko dobrovoljno ne napuste eurozonu imat će grdnih muka kako smanjiti proračunske deficite i istovremeno uredno servisirati svoje obveze. Dio će, nema

sumlje, snositi razvijene zemlje. To je i razumljivo jer su one dobitnici s eruom, kao što su manje razvijene zemlje gubitnici. Kao što je ljudskoj vrsti svojstveno dobici iz prošlosti ne identificiraju se kao bilo kakva obveza u budućnosti.

U bivšoj je državi postojao Fond za nerazvijene koji se je pokazao krajnje tragičnim modelom dinamizianja razvoja manje razvijenih područja bivše države. Što više nerazvijeniji su postali nerazvijeniji a razvijeni su usporili svoj razvoj jer im je oduzet dio akumulacije koji bi oni daleko učinkovitije utrošili. Adam Smith je jednom napisao (citiram po sijećanju): „prenesite strojeve iz Škotske u Englesku kako bi se povećala učinkovitost“. Eurozona će također, prije ili kasnije, pristupiti formiranju fonda koji će imati za cilj dinamiziranje razvoja manje razijenih država, odnosno regija. Učinak tako prikupljene akumulacije, moram priznati, čini mi se krajnje upitnim.

Ono što je moguće, potrebno, učiniti od strane razvijenih članica eurozone jest financiranje pretpostavki razvoja i to u prvom redu obrazovanja, a potom zdravstvene zaštite. Naime, jedinstveno europsko tržište učinkovite čini supreriornima u odnosu na manje učinkovite zemlje. Tako manje razvijene zemlje moraju relativno daleko manje participirati u finalnoj raspodjeli društvenog proizvoda kako bi putem manje porezne presije postali konkurentniji na jedinstvenom europskom tržištu; neizravna devalvacija. Da bi zajednica, cjelina, imala smisla potrebno je da građani manje razvijenih zemalja imaju zagarantiran minimalni standard javnih usluga. Drugim riječima, manje razvijeni moraju smanjiti poreznu presiju na svom području, a dio bi im trebale pokloniti razvijenije zemlje. Više je nego sporno ustvrditi da je to danas realna opcija. Međutim najavljena Ekonomska vlada neće se moći „maknuti s mjesta“ ukoliko svi sudionici pored preuzetih obveza ne dobiju i neka prava. Jasno radi se o dirižizmu a ne o Paretovom optimumu.

Na kraju poruka hrvatskim vlastima. Pazite što se radi. Analizirajte što se u eurozoni radi kako bi Hrvatska bila spremna kad, jednog dana, postanemo sastvni dio europske obitelji. Iako ne volimo učiti kao ni raditi moramo shvatiti da održanje postojećeg stanja nije moguće „ma koliko šutili o tome“.